

УДК 378.046.4

Затверджено на засіданні кафедри філософії і освіти дорослих ЦППО ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України
(протокол № 1 від 30.01.2023 р.)

Рецензенти:

Пуховська Л. П. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО “Університет менеджменту освіти” НАПН України;

Успенська В. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики змісту освіти КЗ Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Скрипник М. І. Професійна майстерність андрагога: Робочий зошит для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації “Професійна майстерність андрагога” (на базі Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти) / М. І. Скрипник. К.: ЦППО, 2023. 34 с.

Електронна версія: Скрипник М. І. Професійна майстерність андрагога: Робочий зошит для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації “Професійна майстерність андрагога” (на базі Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти). *Microsoft Sway | Create visually striking newsletters, presentations, and documentation in minutes.* URL: <https://sway.office.com/AV89sedbC8vDG76N?ref=Link> (date of access: 20.12.2022).

Включення у лютому 2019 р. до державного класифікатора професій професії «андрагог» спонукає до системного теоретико-практичного дослідження рольової карти та функцій андрагога, що формує концепт “професійна майстерність андрагога”. Робочий зошит є логічним продовженням розроблених авторських завдань для розкриття сутності праксеологічних засад діяльності андрагога, запропонованих слухачам для тематичних курсів “Практична андрагогіка” (2018 р.). Відтоді поняття “професійна майстерня андрагога” наповнюється новими сенсами та викликами для фахівців у сфері освіти дорослих. Через аналіз та порівняння вітчизняного та закордонного досвіду в авторських завданнях розкриваються різні функції андрагога - «тренер дорослих» (adult trainer), «викладач дорослих» (adult educator), едукатор, адуктор тощо. Це здійснено у трьох розділах робочого зошита (“Андрагог у просторі минулого й майбутнього”; “Українськоцентровані цінності в професійній діяльності андрагога”; “Майстер-класи андрагогів: спостерігаємо - міркуємо - надихаємося”).

Педагогічне дослідження, що розглядається, проводиться в рамках науково-дослідної роботи кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (державний реєстраційний номер 0120 У104637 (2020–2025 рр.) (підтема «Когнітивна взаємодія викладача-тьютора та слухача в умовах онлайн та дистанційного підвищення кваліфікації»).

Особливістю пропонованого робочого зошита є два формати: рукописний та інтерактивний онлайн робочий зошит. В останньому застосовано різні цифрові інструменти як для ілюстрації їх потенціалу для відкритої післядипломної педагогічної освіти, так і для опанування андрагогами з метою розвитку професійної майстерності.

Для педагогічних, науково-педагогічних працівників авторських курсів «Професійна майстерність андрагога», організаторів післядипломної педагогічної освіти, слухачів курсів підвищення кваліфікації.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА: АНДРАГОГ ЯК ПРОФЕСІЯ У ХХІ ст.	3
<i>ДО ЧИТАЧІВ :</i> <i>ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ІНТЕРАКТИВНИМ РОБОЧИМ ЗОШИТОМ</i>	8
РОЗДІЛ I. АНДРАГОГ У ПРОСТОРИ МИНУЛОГО Й МАЙБУТНЬОГО	10
Завдання 1. Професійні концепти андрагога: пам'ять про минуле в рамках попередніх курсів підвищення кваліфікації	10
Завдання 2. Андрагог післязавтра, або як нам працювати далі...	11
Завдання 3. Як обрати методи навчання дорослих?	12
Завдання 4. Досліджуємо емпіричну модель процесу навчання (Experiential Learning Model) Д. Колба	13
Завдання 4. Комбіноване навчання в підвищенні кваліфікації педагогів	16
Завдання 5. Роль андрагога: діагностика	17
Завдання 6. Пошук альтернатив	18
РОЗДІЛ II. УКРАЇНОЦЕНТРОВАНІ ЦІННОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АНДРАГОГА	20
Завдання 1. Педагог як суб'єкт культуротворчої діяльності	20
Завдання 2. Мова – миролубна зброя, якої боїться будь-який ворог і яка єднає Націю	21
Завдання 3. Кодекс ненасильницької комунікації андрагога у відкритій післядипломній освіті	22
Завдання 4. Образ андрагога крізь призму українських архетипів (самодіагностика)	23
РОЗДІЛ III. МАЙСТЕР-КЛАСИ АНДРАГОГІВ: СПОСТЕРІГАЄМО - МІРКУЄМО - НАДИХАЄМОСЯ (робота в групах)	25
Завдання для архетипу "Мавка"	25
Завдання для архетипу "Солоха"	27

Завдання для архетипу "Сковорода"	27
Завдання для архетипу "Козак Мамай"	28
РОЗДУМ (РЕФЛЕКСІЯ) «З видимого пізнавай невидиме»	29
ТЕКА АВТОРКИ - ЧТИВО	30

ПЕРЕДМОВА:

АНДРАГОГ ЯК ПРОФЕСІЯ У ХХІ ст.

Це видання є логічним продовженням робочого зошита авторки “Практична андрагогіка”, розробленого у 2018 році для тематичних курсів підвищення кваліфікації на базі Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. На той час формат робочого зошита був першою спробою системного відбору вправ, завдяки яким породжується майстерність¹ андрагога в практиці навчання дорослих. Розроблені автором вправи зорієнтовували на розкриття якнайширших можливостей скористатися досвідом – найкращим учителем². Одним зі стимулів появи робочого зошита тоді – відсутність узагальнених і синтетичних практичних доробок. Звісно, що нами опрацьовувалися капітальні праці в «науковому» (the scientific stream) та «артистичному, або інтуїтивному / рефлексивному» (the artistic or intuitive /reflective stream) (поняття М.Ноулза³) напрямках в освіті дорослих⁴. Однак практичних праць, що охоплювали б та інтерпретували професійну діяльність андрагога системи післядипломної педагогічної освіти не було. Причина на той час була саме в об’єктивних обставинах: інституційному визнанні такої професії.

Отож, якщо у 2018 році поняття “професійна майстерня андрагога” містило більшою мірою метафоричне значення, то з включенням у лютому 2019 року до державного класифікатора професій професії «андрагог»⁵

---

¹ *Lat. Exercitation artem parat.*

² *Lat. Usus est optimus maqister.*

³ *Knowles, M.S., Holton III, E.E., Swanson, R.A. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development. – 6th edition. – London, New York, etc.: ELSEVIER Butterworth Heinemann, 2005. – P. 36.*

⁴ *З моменту заснування Американської Асоціації Освіти Дорослих (The American Association For Adult Education) (1926 р.) та реального фінансування досліджень і публікацій Нью-йоркською Корпорацією Карнегі, в освіті дорослих розрізняють два напрями досліджень. Науковий напрям намагається відкрити знання за допомогою точного дослідження. Початок цьому напрямку було покладено Едвардом Л. Торндайком у праці «Учіння дорослих» («Adult Learning»). «Артистичний напрям», який намагається відкрити нові знання через інтуїцію та наліз досвіду, цікавить те, як дорослі навчаються. Цей напрям досліджень розпочинається у 1926 р. із публікації книги Едуарда К. Ліндемана (Eduard C. Lindeman) «Значення освіти дорослих» («The Meaning of Adult Education»).*

⁵ *Про це свідчить відповідний наказ на сайті Мінекономрозвитку України. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=35ffafcf-bf4f-4eaa-9865->*

твердження “професійна майстерня андрагога” наповнюється новими сенсами та викликами для фахівців у сфері освіти дорослих. Для порівняння. У закордонних джерелах людину, яка працює з дорослими, називають «тренером дорослих» (adult trainer), «викладачем дорослих» (adult educator), едукатором, адуктором, андрагогом⁶.

На основі структурно-функціонального аналізу професійної діяльності фахівців-андрагогів, розроблена рольова карта і функції андрагога: андрагог-експерт (оцінює ситуації та рівні розвитку досвіду дорослих, дає рекомендації); андрагог-консультант (надає консультаційні послуги з індивідуального й організаційного розвитку); андрагог-інспектор (оцінює динаміку індивідуальноособистісного розвитку дорослих; андрагог-організатор (регулює процес освітньо-професійної діяльності; провайдер (надає науково- та навчально-методичні й інформаційні ресурси); андрагог-агент зі зв'язків (встановлює контакти, створює партнерські мережі); андрагог-радник (проводить підтримку професійних й ініціативних проектів); андрагог-фасилітатор (мотивує дорослих на особистісний і професійний розвиток, надає супровід у груповій динаміці й індивідуальній кар'єрі членів організації); андрагог-генератор ідей (інтелектуальний лідер, інноватор)⁷.

Професія андрагог охоплює такі сфери діяльності як: освітня, консультаційна, репетиторська, науково-методична та культурно-освітня⁸. У післядипломній⁹ педагогічній освіті домінантною для андрагога є освітня сфера

32e93414236b&title=NakazMinekonomrozvitkuVid15-02-2019-259-proZatverdzhenniaZmini8-DoNatsionalnogoKlasifikatoraDk003-2010-klasifikatorProfesii&isSpecial=true

⁶ **Марчук А. В.** Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с. URL : <https://u.to/0Hh-NA>

⁷ **Гуляєва, М. М.** Професійна підготовка андрагогів в університетах Німеччини [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика проф. освіти" / Гуляєва Марія Мірчівна ; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна. Київ, 2021. 20 с. URL : <https://u.to/9YN-NA>

⁸ **Training an Andragogue as a Specialist in Adult Education.** Oksana SAMOILENKO¹, Oleksandra DUBASENIUK², Ildikó OROSZ³, Marianna LEVRINTS⁴, Tetiana STRATANARTYSHKOVA⁵, Nataliia GUNKO. URL : <file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/2697-Article%20Text-8948-1-10-20200701.pdf>

⁹ **Стаття 18 Закону України Про освіту.** Освіта дорослих: “Післядипломна освіта включає: спеціалізацію - профільну спеціалізовану підготовку з метою набуття особою здатності виконувати завдання та обов'язки, що мають особливості в межах спеціальності; перепідготовку - освіту дорослих, спрямовану на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професією (професіями); підвищення кваліфікації - набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань; стажування - набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань” . URL : <https://base.kristti.com.ua/?p=5895>

професійної діяльності (викладач, методист), втім інші сфери реалізуються через специфічні функції, які оновлюються відповідно до змін у відкритій післядипломній освіті.

Так, наприклад, у 2012 р. у дослідженнях фіксуються такі специфічні функції андрагога: андрагог-методист; андрагог-консультант; андрагог-експерт; андрагог-фасилітатор; андрагог-модератор; андрагог-менеджер; андрагог-супервізор; андрагог-тьютор; андрагог-тренер¹⁰. У 2016 році у розробках учених наголошено на тому, що “сучасний викладач системи післядипломної освіти повинен володіти здібностями дослідника, організатора, оратора, психолога, володіти логікою навчального процесу, бути висококваліфікованим фахівцем, як у своїй предметній галузі, так і ерудитом у багатьох інших галузях знань”¹¹.

У контексті визначення рольових позицій в освітній сфері андрагога виокремлено провідні професійні завдання, виконання яких покладається на андрагога у роботі з дорослими: зменшення у навчанні залежності дорослого від андрагога; надання допомоги у використанні навчальних ресурсів; підтримка у визначенні особистісних і навчальних потреб; сприяння розвитку відчуття відповідальності за визначення цілей у навчанні, планування та оцінювання навчальних успіхів; допомога у розв'язанні особистісних проблем; стимулювання в ухваленні відповідальних рішень та прогнозуванні подальшої перспективи; заохочення до визначення критеріїв оцінки їхньої навчальної діяльності та компетентності, самооцінки; розвиток навичок рефлексії; використання нових методів навчання на основі досвіду, співробітництва, моделювання та навчальних контрактів тощо¹².

З позиції теорії та практики навчання дорослих головне завдання андрагога полягає у підготовці дорослого учня до використання зміненої інформації в життєвому досвіді, допомозі у пошуці джерел об'єктивізації, у визначенні обмежувальних чинників суспільного життя, розумінні зв'язків особистості з реальним життям та особистісних й позаособистісних чинників,

---

¹⁰ **Сорочан Т. М.** Місія та функції андрагогів у системі післядипломної педагогічної освіти // *Післядипломна освіта в Україні*. – 2012. № 2 (21). С. 92 – 96. URL : <https://u.to/1LmKHA>; **Десятов Т.** Андрагогіка: теорія, досвід, перспективи: навч. посіб. для сту дентів ЗВО пед. спеціальностей / Т. Десятов, І. Леценко. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2022. – 164 с. URL : <https://u.to/o7mKHA>

¹¹ **Ніколаєску І. О.** Професіоналізм викладача-андрагога як феномен інформаційно-освітнього простору закладів післядипломної освіти // *ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: методологія, теорія та технології*. № 3. 2016. С. 151 - 164. URL : <file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/19-Article%20Text-30-2-10-20190112.pdf>

¹² **Марчук А. В.** Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с. URL : <https://u.to/0Hh-NA>

що окреслюють цей зв'язок. Виконання андрагогом різних ролей окреслює зміст його діяльності та спонукає до визначення інтегрально-рольової позиції. Загалом ця позиція, на думку дослідників¹³ має сукупний зміст, який реалізується у трьох складових: 1) організаційно-діагностична (забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії у навчальному процесі, визначення особистісних потреб, можливостей розвитку дорослого учня з урахуванням його індивідуальних досягнень); 2) проектувально-технологічна (відбір і структурування змісту, форм спільної діяльності, розробка навчального плану, технологій реалізації програм підготовки, індивідуального просування); 3) предметно-змістова (теоретичне обґрунтування й відбір змісту навчальної інформації, спрямованої на особистісний і професійний розвиток, створення умов для її свідомого сприйняття з подальшим використанням на практиці)¹⁴.

Відповідно до цих складових рубрикується зміст завдань робочого зошита. У *першому розділі* - "Андрагог у просторі минулого й майбутнього" - засадничим положенням проектування завдань було таке: "через рефлексію про минуле в рамках попередніх курсів підвищення кваліфікації до професійних концептів андрагога". Тобто через сократичну, критично спрямовану рефлексію пам'ятних моментів у процесі взаємодії на попередніх тематичних курсах "Практична андрагогіка", якщо не здобути, то принаймні пригадати мислиме про моделі навчання дорослих у відкритій післядипломній освіті. Аби зрозуміти професійні концепти андрагога, пропонувано перейти від теоретизації до створення моделі професійної діяльності андрагога післязавтра, або як нам працювати далі.

Другий розділ ("Україноцентровані цінності в професійній діяльності андрагога") присвячено культурним надбанням, моральним стандартам, ідеалам андрагога, себто цінностям як одному із фундаментальних феноменів світу людини. Широкомасштабна війна, розпочата росією 24 лютого 2022 проти Української держави, доводить, українські цінності (мова - культура - історія) перестали бути предметом лише наукових дискусій, а й перетворилася на справжню зброю. Визначальною інтонацією у цьому розділі є тема україноцентрованих цінностей, адже андрагог завдяки сформованій системі цінностей (внутрішні, емоційно освоєні регулятори діяльності, що визначають ставлення до навколишнього світу, до себе, моделюють зміст і характер професійної діяльності) є носієм моральності й духовності; відповідальності, совісті, культури, інтелігентності та інтелектуальності. Розділ охоплює дві

---

¹³ Там само.

¹⁴ Там само.

актуальні, взаємопов'язані теми: мова – миролюбна зброя, якої боїться будь-який ворог і яка єднає Націю; образ андрагога крізь призму українських архетипів. На основі самодіагностики слухачам пропоновано групова робота у майстер-класах (*розділ третій*).

Наскрізним в завданнях робочого зошита є акцент на особливостях професійної діяльності андрагога у відкритій післядипломній освіті, відтак усі завдання спрямовані на розвиток інформаційної компетентності андрагога через створення полімодальних навчальних текстів.

ДО ЧИТАЧІВ :

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ІНТЕРАКТИВНИМ РОБОЧИМ ЗОШИТОМ

Читач/ка: *Чи можливий діалог в онлайн форматі?*

Авторка: На початку наголосимо на базових позиціях.

Насамперед - міркування щодо формату - діалог. Постмодерн розуміє його як не пошук наукової істини, а радше катарсис, коли учасники перекидаються версіями, продукують часто «порожні», беззмістовні мовні потоки. Такий формат зараз і тепер не на часі... Виходимо з античного тлумачення діалогу, сократівського його розуміння як пошуку істини, формування смислів...

І тут...Теза друга - базова ... Формування смислів про що і задля чого? Слово - наш інструмент (стилос). Про що? Слово, текст і підтекст, дух, «запах слова», як казав Микола Хвильовий, україноцентрований. Задля чого? Який смисл нашого слова, андрагогічної теорії та практики, коли ми маємо зараз не персональний рівень травматизації, а колективну травму війни?

Саме ці позиції - лейтмотиви нашого діалогу з проблематики професійної майстерності андрагога у форматі інтерактивного онлайн робочого зошита для слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Читач/ка: **Як працювати з робочим зошитом?**

Авторка: Відповідно до рубрик розроблено й систематизовано завдання. Для представлення своїх варіантів відповідей читачеві (читачці) пропонуємо використовувати можливості різних цифрових інструментів:

- ✓ Google Форми (тестові завдання та опитування);
- ✓ Jigsawplanet (онлайн-сервіс, за допомогою якого створено пазли для мотивації учіння та розвитку когнітивних процесів);
- ✓ IMGonline.com.ua (сайт для створення мотиваторів - демотиваторів);
- ✓ CoSpaces Edu (інструмент для створення доповненої реальності, завдяки якому автор курсів звертається до читачів);
- ✓ Flipgrid (за допомогою цього додатку результати фіксуються за допомогою відео);
- ✓ Jamboard (віртуальна дошка для роздумів (рефлексивних завдань));
- ✓ онлайн дошка Padlet (для подання розроблених інноваційних освітніх проєктів).

Варіативність застосування різних інструментів пов'язана з другорядною метою цього видання - познайомити читачів (читачок) з авторською матрицею відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання. Означена матриця допоможе андрагогам у практиці розроблення власних інноваційних проєктів.

Читач/ка: **Як технічно виконувати завдання?**

Авторка: Для того, щоб залишити свій варіант відповіді, треба натиснути на запитання, подане курсивом, й автоматично читач/ка перейде на відповідну сторінку, на якій і залишаємо свої варіанти відповідей (чи то у форматі тестових завдань, чи опитування, чи відео відповіді).

Навігатором у роботі з робочим зошитом є подана рубрикація та активні посилання.

Сподіваємося, що наші напрацювання стануть корисним ресурсом.

Е-ресурси для самоосвіти:

Скрипник М.І. Силабус спецкурсу “Професійна майстерність андрагога” (для слухачів курсів підвищення кваліфікації (на базі Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти)

<https://sway.office.com/TvxsSGVRpts4UI4L?ref=Link>

Е-дошка «Викладач-андрагог - розробник освітнього курсу: як візуалізувати матеріал” -

https://padlet.com/marina_scripnik/m5bejshs44e1

Скрипник М.І. Інформаційно-освітній навігатор тематичних курсів підвищення кваліфікації "Професійна майстерність андрагога". -

<https://sway.office.com/tRtbL25S9gOU3ywB?ref=Link>

Тестові завдання - <https://forms.gle/RQY2ezjsLwiyk3vN7>

З повагою - Марина Скрипник.

РОЗДІЛ І

АНДРАГОГ У ПРОСТОРИ МИНУЛОГО Й МАЙБУТНЬОГО

Завдання 1. Професійні концепти¹⁵ андрагога: пам'ять про минуле в рамках попередніх курсів підвищення кваліфікації

Перегляньте:

відео фільми:

- ✓ Мандруємо Прикарпаттям. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=iNC3OOciBgY&t=2s>
  - ✓ Методист: щоденникові записи. <https://www.youtube.com/watch?v=ILhmqcAFPuI&t=9s>
  - ✓ Щоденник курсів 2018 - 2020. Івано-Франківськ - Київ. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=lfa7IVZxYGo>
- Скрипник М. І. Практична андрагогіка: Робочий зошит для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації (на базі Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти) / М. І. Скрипник. – К.: ЦППО, 2018. – 32 с. URL : <https://u.to/T-FtNA>

Одним з ключових понять, за допомогою якого відбувається досягнення минулого, є «пам'ять». Реєстрація фактів, яка відбувається завдяки пам'яті конкретної особи, що здійснила її у формі запису, ілюстрації або просто шляхом запам'ятовування, перекидає місток від індивідуальної до колективної пам'яті. “Зареєстровані факти” куратора щодо нашої співпраці такі: 2018 -

---

¹⁵ *Концепт* (від лат. *conceptus* – поняття) – 1) термін середньовічної схоластичної філософії й логіки на позначення загального в одиничних предметах; на його основі виникає поняття, виражене словом. У дискусіях про універсалії концептуалісти заперечували існування заг. понять незалежно від окремих речей. Але на відміну від номіналістів, які трактували загальне лише як ім'я і ніщо більше, концептуалісти проголошували, що загальне в окремих предметах не є тільки одне ім'я, а й значення цього імені (*voxet significatio*). Концептуалісти стверджували, що в одинич. речах існує децю спільне, загальне, на основі чого в розумі виникає К. – особливе заг. поняття, виражене словом. Це загальне, виражене К. (роди і види), існує лише в розумі, а не в дійсності, воно не має самот. онтол. реальності. Засн. концептуалізму і автор терміна «К.» – П. Абельяр. У новій філософії проблемами К. займався Дж. Локк, який пояснював походження універсалій діяльністю розуму, що із подібності, яка спостерігається між речами, робить передумову для утворення абстракт. заг. ідей і встановлює їх у розумі разом із відповідними їм назвами. У сучас. філософії під К. розуміють поняття – ідею, що містить певний підхід до дійсності. Розгортання змісту К. у системі суджень утворює концепцію. 2) У логіч. семантиці – смисл імені, інтенційні значення імені (знака), або інтенціонал. У сучас. семантиці замість терміна «поняття» вживають «К.», який знаходиться у тому ж категоріал. ряду, що й термін «значення слова». Однак якщо значення слова розглядають у системі мовних зв'язків, то К. – у системі логіч. відношень і форм, які досліджують у мовознавстві та логіці. URL : https://esu.com.ua/search_articles.php?id=3254

курси з теми “Практична андрагогіка”; 2020 - курси для категорії “Викладачі й методисти кафедр, центрів (лабораторій) і структурних підрозділів закладів ППО” (на базі Івано-Франківського ОППО). Історії та спогади про ці курси фіксовано в таких концептах, які розкривають сутність професії андрагога: дорослий у практичній андрагогіці; пізнавальні цінності дорослого; проєктування змісту й технологій навчання; ключі успіху дистанційного курсу для дорослих; культурна лабораторія андрагога.

Що запам’яталося вам з попередніх курсів?

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/532846bf>

Завдання 2. Андрагог післязавтра, або як нам працювати далі...

Перегляньте:

- відео фільми:*
- ✓ VUCA Transformation. URL : https://www.youtube.com/watch?v=9jd4tq_mwIM&t=85s
  - ✓ Digitale Transformation in 3 Minuten erklärt. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=00Jl3iYp0Kc>
  - ✓ Як промислова революція вплинула на життя людей, одна історія. URL : <https://u.to/FYDZGw>
  - ✓ Освіта / література / культура в контексті промислових революцій (автор: Марина Скрипник). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ucwJVP-f9a0&t=4s>

Ольга Баніт. Формування професійних компетентностей в нових реаліях. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730872>

В есе Віктора Малахова “Зернятка на долоні” (філософські мініатюри)¹⁶ прикінцевий абзац такий: “Дещо смисложиттєве. Дбаєш про те, щоб по собі слід залишити? Добре чиниш! А щоб гарненько за собою прибрати? Отож за мітлу - і до справи”.

Щоб ви б прибрати з діяльності андрагога для того, щоб бути сучасним у світі BADI?

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/41baf1da>

---

¹⁶ Малахов Віктор. Зернятка на долоні (філософські мініатюри). *Філософська думка*. 2020. No 1. С. 102-110. URL : <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/403/441>

Завдання 3. Як обрати методи навчання дорослих?

На сьогодні сформовано філософські напрямки і теорії як методологічне підґрунтя освіти дорослих (табл. 1).

Таблиця 1

Форми й методи навчання дорослих у різних філософських напрямках і теоріях освіти дорослих

Філософські напрямки і теорії	Коротка характеристика	Провідні методи навчання дорослих
Лібералізм	Провідна ідея - надання можливості доступності до освіти усім людям. Вважається, що: 1) найважливішим є розвиток інтелектуальних здібностей людини у широкому сенсі (розумових, моральних і духовних); 2) знання та розвиток людини важливіші за інформацію; 3) зміст освіти дорослих має відповідати їх потребам, а освіта має стати неперервною. Приділяє велику увагу теоретичному мисленню, ставить філософію, релігію та гуманітарні науки вище природничих. Андрагог є експертом, який займає провідне місце.	
Прагматизм	Філософія успіху та особистої користі. Прихильники Е. Ліндемман, Д. Фішер та ін. вважають, що мета освіти полягає у розвитку суспільства шляхом особистісного зростання кожного громадянина. Розвиває емпіричну епістемологію (що відрізняється від ідеалізму і раціоналізму), апелює до досвіду та інтерпретує його через переживання людини.	
Біхевіоризм	Ґрунтується на ідеї, що людину можна сформувати за заздалегідь заданим бажаним зразком. Поведінка – сукупність спостережуваних і фіксованих реакцій на стимули середовища. Сукупність зв'язків «стимул – реакція» доступні спостереженню та опису. Поведінку дорослого у процесі навчання можна розглядати як здатність розв'язувати проблеми через спроби й помилки, поки він не досягне бажаного успіху. Подібна реакція при багаторазовому повторенні	

	може автоматизуватися. Акцент робиться на формування навичок і вмінь як учитися.	
Прогресивізм	Обґрунтовує доцільність надання практичних знань й умінь, підвищення соціальної відповідальності людини, що дозволяє не лише адаптуватися у суспільстві, але надає знання й уміння до креативних дій на покращення суспільства. Прагне до того, щоб мета освіти була індивідуальною і соціальною. Андрагог не є «мудрецем», він стає «гідом», який допомагає дорослій людині організувати, стимулювати, здійснювати та оцінювати навчальний процес. Пріоритетними є експериментальний і проблемний підходи до навчання.	

Запропонуйте провідні форми й методи навчання дорослих для кожного напрямку і теорії.

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/bc1a5835>

Завдання 4. Досліджуємо емпіричну модель процесу навчання (Experiential Learning Model) Д. Колба

У поданому пазлі¹⁷ представлено модель навчання дорослих. Складіть пазл і назвіть автора цієї моделі.

Навчальну діяльність дорослої людини можна представити як етапи руху свідомості: дія; усвідомлення; знання; дія. Д. Колб встановив, що для забезпечення повноти процесу навчання, його цикл має складатися з чотирьох обов'язкових процесів. Чотири основні етапи моделі Колба: 1. Безпосередній, конкретний досвід людини (concrete experience) – будь-яка доросла людина має мати певний досвід у тій сфері або галузі, з якої хоче навчитися. 2. Спостереження і рефлексія або мислительні спостереження (observation and reflection) – цей етап передбачає осмислення й аналіз людиною свого досвіду, знань. 3. Формування абстрактних теоретичних концепцій і моделей або концептуалізація (forming abstract concepts) – на цьому етапі відбувається побудова певної моделі, що описує отриману інформацію, досвід. Генеруються ідеї, вибудовуються взаємозв'язки, додається нова інформація стосовно того, як все працює, як побудовано. 4. Активне експериментування (testing in new situations) – завершальний етап передбачає експериментування і перевірку

¹⁷ Див.: <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=334975222576>

створеної моделі, концепції на її придатність. Результатом цього етапу є безпосередній новий досвід. Коло замикається.

Рис. 1. Модель Колба

У поданій таблиці (табл. 2) визначено сутність роботи андрагога на кожному етапі реалізації емпіричної моделі навчання.

Таблиця 2

Сутність роботи андрагога на кожному етапі реалізації моделі Д.Колба

Етапи	Назва етапу	Сутність роботи андрагога	Види діяльності
Етап I	Практичний досвід	Визначає провідні проблеми, які можуть визначати мотивацію і предмет навчання.	Групове розв'язання проблем; аналіз контекстних ситуацій; практичне заняття; рольові ігри; робота у малих групах.
Етап II	Усвідомлення досвіду	Надає допомогу в осмисленні подій першого етапу та осмисленні свого практичного досвіду.	Обговорення у малих групах; загальна дискусія, звіт малих груп.
Етап III	Теоретичні концепції	Надає допомогу в просуванні дорослих у пізнавальному русі.	Узагальнювальні групові дискусії, підсумкова лекція. Два способи: узагальнити висновки у вигляді завершальної лекції; поставити запитання, що спонукають до власних висновків у ході обговорення.
Етап IV	Практичне використання	Виконує роль наставника. У процесі самостійного виконання завдань спонукає до практичного застосування нових знань і навичок.	Складання плану дій; дискусії; практичне відпрацювання нових навичок.

1. Ознайомтеся з основними етапами моделі Колба. Який етап, на ваш погляд, є складним для реалізації в освітньому процесі підвищення кваліфікації педагогів? Чому?

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/b59b3018>

2. З поданих нижче груп запитань, визначте, на якому етапі має андрагог їх з'ясувати:

Група А: Андрагог має з'ясувати: Які виникли питання щодо виконання завдань? Чи потрібна додаткова інформація? Чи можуть дорослі учні дати більш детальні відповіді? Як можна узагальнити набутий досвід? Чи існують альтернативні можливості у розв'язанні питань? Скільки потрібно ще часу на виконання роботи?

Група Б: Андрагог має з'ясувати: Як можна узагальнити події, які відбувалися на першому етапі? Думка тих, хто навчається щодо ефективності практичного заняття? Ви погоджуєтесь (не погоджуєтесь) з тим, як відбувається навчальна діяльність? Чи є інша думка? Чому Ви не ... (зробили, зробили саме так, обрали таку траєкторію, підхід).

Група С. Викладач має з'ясувати: Чого саме навчилися дорослі учні внаслідок роботи? Яке значення це має для них? Чи є у цьому певна закономірність? Що допомогло б ліпше зрозуміти навчальний матеріал? Які важливі теми розглянули у процесі обговорення? Як предмет обговорення стосується вас? Які висновки Ви можете зробити для себе?

Група Д. Викладач має з'ясувати: Що найбільше сподобалося дорослим учням? Як можна на практиці у конкретній ситуації використати здобуті знання? Як можна використати набуті знання через певний час після завершення навчання? Чи є галузі, напрями, де набуті знання можна застосувати з найбільшою результативністю?

Електронна версія завдання - URL : <https://forms.gle/ggNf26ePgymRiWxT7>

Завдання 4. Комбіноване навчання в підвищенні кваліфікації педагогів

Комбіноване (змішане) навчання походить із двох історично відокремлених освітніх систем: традиційної (face-to-face learning system) і розподіленої (distributed learning system), в центрі якої знаходиться технологія. Генезис «змішаного навчання» бере свій початок в 1990 р., передумови для його виникнення з'являлися ще в 1974 р., коли М. Крюгер створив «відеоплейс» – кероване комп'ютером штучне інтерактивне середовище, яке сьогодні називають елементом гейміфікації освітнього процесу. Одна з перших згадок про систему змішаного навчання з'явилася в пресрелізі компанії Interactive Learning Centers, в якому сповіщалося, що компанія пропонує не тільки онлайн-курси, а й курси із застосуванням методології змішаного навчання. Проте в період до 2006 р. у науковій, періодичній літературі й у дослідницькому середовищі, одноразово використовувалися кілька досить близьких за сутністю та змістом термінів, серед яких: blended learning, hybrid learning, technology-mediated instruction, webenhanced instruction, mixed-mode instruction тощо¹⁸.

Таке навчання розглядають як суміш різних методів і форм навчання, коли завдяки оптимальній комбінації та виваженому пропорційному співвідношенню традиційного, електронного навчання та самостійної роботи можна досягти високих результатів. Це поєднання різних форм навчання – формальних (навчання в аудиторії) із неформальними (обговорення важливих аспектів навчального матеріалу засобами електронної пошти й інтернет-конференцій). Його розглядають як комбінування різних способів викладу навчального матеріалу (очного (face-to-face), електронного (online learning) і самостійне навчання на робочому місці (self-paced learning) із використанням методики управління знаннями.

Визначають три основні його компоненти комбінованого навчання: 1) традиційні аудиторні заняття на основі безпосереднього контакту суб'єктів навчального процесу; 2) самостійна навчальна діяльність тих, хто навчається (пошукові завдання в мережі Інтернет, вебквести тощо) без допомоги викладача; 3) електронне навчання (виконання завдань у мережі, участь у вебінарах, онлайн конференціях, вікі тощо).

---

¹⁸ *Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти: підручник /за заг. ред. В. В. Олійника, ред. кол.: С. П. Касьян, Л. Л. Ляхоцька, Л. В. Бондаренко; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». – Київ, 2019 – 196 с. URL : <https://u.to/4OptHA>*

Проілюструйте з досвіду роботи особливості організації самостійної освітньої діяльності слухача на курсах підвищення кваліфікації.

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/ea7ea331>

Завдання 5. Роль андрагога: діагностика

Професійна діяльність андрагога в післядипломній педагогічній освіті має допомогти педагогові зрозуміти професійну ситуацію, узагальнювати й пояснювати необхідні професійні цілі й компетенції, а також презентувати адекватні програми та способи їх реалізації. Відповідно до ролей андрагогів в освіті дорослих існує умовна класифікація андрагогів за різними стилями роботи з дорослою аудиторією, а саме: «просвітники», «викладачі – джерела інформації», «дослідники», «ремісники», «артисти», «аніматори», «критичні аналітики», «активатори», «агенти», «громадські діячі», «тренери», «фасилітатори», «модератори».

«*Просвітники*» несуть «світло» в розум дорослого учня. Доволі поширеним типом вважаються «викладачі – джерела інформації», функції яких зазвичай обмежуються передаванням і розподілом знань. Процес навчання, здебільшого створюється на основі предметно орієнтованого підходу.

Для викладачів типу «*артисти*» процес навчання – це імпровізація, інноваційність, відповідальність, креативність; вони не висувають конкретних цілей навчання.

«*Дослідники*» вважають, що успішність навчального процесу залежить від їхніх наукових відкриттів.

«*Ремісники*» добре володіють методикою викладання, основним принципом їхньої роботи є гасло: «дивися, розумій і роби, як я».

«*Тренери*» орієнтовані на формування в дорослих певних умінь та навичок, які знадобляться у професійній або побутовій діяльності.

«*Аніматори*» належать до гуманітарної освіти, їхні функції передбачають орієнтацію на дієве навчання та професійне зростання.

«*Критичні аналітики*» спрямовують свою діяльність на формування особистості дорослого через виховання позитивного ставлення до культурних цінностей, самовпевненості та віри у свої сили, орієнтації на зміни у суспільстві.

Особливою групою є «фасилітатори» і «модератори». Найчастіше це керівники семінарів або інших видів групової роботи, які ставлять перед собою мету – забезпечити умови навчання дорослих, надати необхідну допомогу, підтримку, турботу тобто «полегшити» адаптацію до процесу навчання. Їхня функція полягає не у викладанні матеріалу, а в посередництві між дорослими та прагненні зробити процес пошуку рішень якомога ефективнішим.

Здійсніть самоаналіз ролей, які найчастіше Ви виконуєте в професійній діяльності.

Електронна версія завдання - URL : <https://forms.gle/T9BNgZfinHrJq8bG7>

Завдання 6. Пошук альтернатив

Ознайомтеся зі статтею Катерини Батаєвої “Концепція «трансформативного навчання» дорослих Д. Мезірова: основні ідеї та принципи”¹⁹.

Знайдіть у тексті ключові поняття та запишіть їх в алфавітному порядку²⁰.

Яка інформація в тексті вразила вас, оскільки вона не відповідає вашим очікуванням та традиційному розумінню?

Випишіть інформацію, яку ви вважаєте новою для себе.

Спробуйте зменшити текст до однієї пропозиції. Віднайдіть основне/основні висловлювання/ю.

---

¹⁹ Батаєва Катерина. Концепція «трансформативного навчання» дорослих Д. Мезірова: основні ідеї та принципи. URL : <https://u.to/WPuBHA>

²⁰ Для ефективного аналізу інформації з підручників, статей та інших першоджерел можна використовувати дві цікаві технології читання з позначками: **1) прийом INSERT** – під час читання на полях або в файлі проставляються певні знаки, які допомагають виділити головне і зосередитись на проблемних твердженнях «з» – знайома інформація; «+» - нова інформація; «-» – суперечлива інформація; «?» – недостатня інформація, треба дізнатись більше. Інформацію з однаковими позначками можна занести в таблицю і використовувати під час навчання в якості власного опорного конспекту; **2) створення синканів** ("синкан" в перекладі означає "п'ятирядник") – в п'яти рядках занотовується найголовніше: 1-й рядок – один іменник – головне в тексті; 2-й рядок – два прикметники, які описують те, що головне в тексті; 3-й рядок – три слова – дієслово чи опис дії; 4-й рядок – чотири слова – особисте ставлення до тексту; 5-й рядок – одне – два слова – синонім до слова з 1-го рядка.

Виділіть у тексті інформацію, яка загалом відома, та нову інформацію, яку слід знати.

Представте основний зміст тексту та можливі на його реакції у вигляді малюнка, карикатури, колажу тощо.

Чи можна за текстом зробити висновок, який містить вказівки для подальших дій та поведінки?

Знайдіть дискусійні висловлювання та частини тексту.

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/e9bcf19a>

РОЗДІЛ II

УКРАЇНОЦЕНТРОВАНІ ЦІННОСТІ

В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АНДРАГОГА

Завдання 1. Педагог як суб'єкт культуротворчої діяльності

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства затвердило професійний стандарт за професіями²¹: «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти»; «Вчитель закладу загальної середньої освіти»; «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Професійний стандарт втілює сучасний підхід до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей вчителя. До загальних компетентностей увійшли громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька. До переліку професійних компетентностей увійшли: мовно-комунікативна; предметно-методична; інформаційно-цифрова; психологічна; емоційно-етична; педагогічне партнерство; інклюзивна; здоров'язберезувальна; проєктувальна; прогностична; організаційна; оцінювально-аналітична; інноваційна; рефлексивна; здатність до навчання впродовж життя.

1. Як ви, як розробник змісту підвищення кваліфікації, проєктуєте реалізацію україноцентованого змісту для формування у педагогів конкретної(них) компетентності(тей)? Доповніть у поданій таблиці тематики (з досвіду роботи).

Професійні компетентності педагога	Приклад назв тем (модулів, спецкурсів, занять) україноцентованого змісту
мовно-комунікативна	Українська мова у сучасній культурі; Українська мова: мовностилістичні поради; З історії Українського правопису
предметно-методична	Кращі вітчизняні інноваційні освітні практики (за фахом)
інформаційно-цифрова	Цифровізація освіти: вітчизняний досвід; Україномовні цифрові ресурси для педагога

²¹ *Важливе місце в кожній галузі відіграють професійні стандарти. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (далі – Професійний стандарт), затверджений наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 24 грудня 2020 року №2736. Він відповідає Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р., Державному стандарту початкової освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87, Державному стандарту базової середньої освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898.*

психологічна	Вітчизняний досвід психологічного супроводу постравматичного синдрому
емоційно-етична	Українська культура: минуле й сучасне; Український живопис; Українська музичне мистецтво; Війна та українська культура; Українські постаті, які змінили історію
педагогічне партнерство	Технології партнерської взаємодії: з історії української освіти
інклюзивна	Інклюзивна освіта в Україні
здоров'язбережувальна	Здоров'язбережувальні уроки: вітчизняні знахідки й досягнення
інноваційна	Інноваційна освіта в Україні
здатність до навчання впродовж життя	Освіта дорослих: вітчизняний досвід

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/a0a4ac8e>

2. Проаналізуйте затверджені МОН типові програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників ²² з точки зору україноцентрованого змісту.

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/ed797de1>²³

Завдання 2. Мова – миролюбна зброя, якої боїться будь-який ворог і яка єднає Націю

Українськомовний освітній процес підвищення кваліфікації в умовах онлайн та дистанційного підвищення кваліфікації забезпечується відповідним вмістом. Доповніть поданий перелік.

Майданчик для перекладів запозичених слів “Словотвір”. URL : <https://slovotvir.org.ua/>

Експрес-уроки української мови Олександра Авраменка. URL : <https://ippo.kubg.edu.ua/ekspres-uroky>

Історія Без Міфів – минуле України без прикрас та вигадок. URL : <https://u.to/hE5xHA>

Історична правда з Вахтангом Кіпіані. URL : <https://www.youtube.com/channel/UCXc--oAVPSkHprgP6ho7dvQ>

імені Т.Г. Шевченка історію від братів Капранових. URL : <https://www.youtube.com/channel/UC1Q2MLy0DEswY-1ZheTcYig>

Kozak UA. URL : <https://www.youtube.com/user/sh2v2n/>

²² *Про затвердження типових програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників.* URL : <https://u.to/suxtHA>

²³ *Українська мова в сучасних умовах державотворення в Україні. Засідання Президії Національної академії наук України з нагоди Дня української писемності та мови.* URL : <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9617>

Історія для дорослих. URL : <https://www.youtube.com/.../%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1.../>

Цікава наука. URL : <https://youtube.com/c/cikavanauka>

Клятий раціоналіст. URL : <https://www.youtube.com/channel/UCioz7pLeEpBNrFfwHb2m-pA/>

Амбасадорка української КУЛІКОВА Ольга. URL : <https://www.youtube.com/channel/UCokkq8IciTwdX3cnfxsBhiQ/>

дискурс. URL : <https://www.youtube.com/.../%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%9A%D1.../>

Ukrainer. URL : <https://www.youtube.com/c/ukrainernet/>

Книга-мандрівка. Україна. URL : <https://youtube.com/.../%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D0...>

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/a4e35ad4>

Плекаймо мову. Перевірте свої знання української мови.

А) Факультет математики та інформатики Чернівецького університету розробив тест, який дозволить перевірити свої знання з історії української писемності на мови. URL : <https://u.to/zFhxHA>

Б) Про іншизми, фемінітиви, наголос. URL : <https://forms.gle/rh7LFEyaurzWkj8B9>

Завдання 3. Кодекс ненасильницької комунікації андрагога у відкритій післядипломній освіті

Перегляньте:

авторські відео фільми:

- ✓ Ділова онлайн комунікація. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=DzgMfMu3Dyw>
- ✓ Колористика і шрифт у презентації (завдання). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=8e2COQZKRrs&t=6s>
- ✓ Навчальне відео, яке на 1000% навчає. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=xxVb4TM1eU4&t=36s>

Розробіть кодекс ненасильницької комунікації андрагога у відкритій післядипломній освіті.

Електронна версія завдання - URL : <https://flip.com/4b08b58a>

Завдання 4. Образ андрагога крізь призму українських архетипів²⁴ (самодіагностика)

Оберіть із поданих нижче світлин ту, що найбільше Вам імпонує зараз.

А)

В)

С)

Д)

А) **Мавка.** Романтична і творча особистість, бачить натхнення у всьому й у найрізноманітніших місцях. Творчий розум має безліч питань, він хоче знати все. А розвинена уява допомагає у цьому. Не боїться зазнати невдачі. Підтримує контакти з тими людьми, які надихають та розвивають їх.

В) **Солоха.** Комунікабельні й відкриті, дуже самостійні, не люблять, коли їм говорять, що і коли робити. Навіть керівництво побоюється, бо володіє сакральними знаннями професії. Люблять ризик. Шукають небезпечні або неприємні можливості, бо це змушує відчувати себе живими. Це відкриває для

---

²⁴ *Поштовхом до запропонованого завдання стало дослідження Катерини Хоптинської "Базові українські архетипи. Система національних архетипів". URL : <https://u.to/Ta-oGw>. При цьому не прагнули дотримуватися відповідної класифікації, а скоріше: а) наголосити на первинних образах, оригіналах; загальнолюдських символах, на яких базуються міфи, фольклор і культура українців в цілому; б) завдяки такому підходу об'єднати слухачів у дослідницькі групи. Щодо самого поняття А., то його ввели піфагорійці та розвивали Платон і платонівські школи в розумінні символічного позначення «одвічних ідей» (ейдосів), що стоять за діями людини. Термін використали стоїки в концепції пролепсису, яка доводила існування первісної схильності пізнання до набуття певних форм. А. розглядалися у творах Діонісія Ареополіта, Дж. Бруно, Й. Кеплера, Г. Сковорода. Розробляючи типологію світів, Сковорода виділяє особливий символічний світ (у сучас. розумінні – це той світ, що позначає об'єктивну царину культури). Цей світ організований за певними знаково-алегорич. фігурами (чи емблемами) типу зерна та рослини (символи вічного циклу життя, нездоланності творчого начала духу тощо), змія (символ диявол. омани, темряви, спокуси марновірства тощо), сонця як гол. прообразу, що генерує ін. символічні форми. У наш час у психол. плані вчення про А. розробляв К. Юнг, пов'язуючи їх із символіч. структурами «колективного підсвідомого» типу «самість» (особистість власного Я), «маска» (соц. ролі, що заміщують справжню суть особи, – псевдо-Я), «тінь» (анти-Я, демон), «аніма» (образ жіночності) та ін. Енциклопедія сучасної України. URL : <https://u.to/MveBHA>*

творчості нові шляхи, і, можливо, навіть дає розуміння чогось раніше незбагненого. Часто діють, перш ніж думають.

С) **Сковорода.** Філософське ставлення до професії. Ніколи не перестають розвиватися. Вміють мріяти. Подобається подорожувати у нові країни та вигадувати нові концепції, знають, що мрії прокладають шлях до глибоко захованих неповторних ідей.

Д) **Козак Мамай.** Вони люблять проводити час на самоті. Вони не бояться бути іншими. Читають багато книг із саморозвитку, розвивають свою уважність, медитують, займаються йогою. Вони знають, що позитивне ставлення до світу є наріжним каменем для досягнення високого рівня у професії. Готові до втілення своїх ідей в консервативне освітнє середовище.

Електронна версія завдання - URL :
<https://onlinetestpad.com/zm5zexuk4iowa>

РОЗДІЛ III
МАЙСТЕР-КЛАСИ АНДРАГОГІВ:
СПОСТЕРІГАЄМО - МІРКУЄМО - НАДИХАЄМОСЯ
(робота в групах²⁵)

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АРХЕТИПУ "МАВКА"

Завдання 1. За допомогою платформи графічного дизайну Canva²⁶ створіть логотип групи.

Завдання 2. Ознайомтеся з матрицею відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання (авторський підхід)²⁷ і на основі цього розробіть мультимодальний навчальний текст-комікс²⁸ - для мотивації педагогів до творчої роботи з проблем *STEM-освіти*.

Завдання 3. Ознайомтеся з порадами для розроблення навчального відео.²⁹ Розробіть відео для педагогів з проблеми *STEM-освіти* (чи формувального оцінювання здобувачів освіти - на вибір).

Рекомендації до створення навчального відео

<i>Перед початком фільмування</i>	<p>На підготовчому етапі треба відповісти на запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> що я хочу показати/розказати своїм учням? як я хочу це зробити? який результат матиме перегляд відео для моїх учнів? <p>Одне відео має бути присвячено одній операції. <i>Запам'ятайте:</i> чим складніша тема, тим менше питань ви зможете помістити в один ролик. Тож, розділяйте теми з урахуванням цього.</p>
<i>Структурування матеріалу</i>	<p>Тривалість до 6 хв. Оскільки лекція у класі рідко складається з 6-хвилинних завершених уривків, важливо продумати, як розбити матеріал. Якщо звичайну</p>

²⁵ **Інструкція:** результати виконання завдань уміщувати на Е-дошці. URL : https://padlet.com/marina_scripnik1/5tuiqtlfgt1dwrwk

²⁶ **Безкоштовний онлайн-конструктор логотипів.** URL : https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/logotypy/badges/

²⁷ **Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П.** Віртуальний освітній простір, що узгоджує когніції суб'єктів учіння з технічною архітектурою. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38066>

²⁸ **Як використовувати комікси у навчанні | ОНЛАЙН-КУРС «БЕРИ Й РОБИ».** URL : https://www.youtube.com/watch?v=ysBFoQnFY_0

²⁹ **Поради систематизовано й подано за такими джерелами:** Бухта Ярослава. Як вчителю зробити освітнє відео в класі чи вдома. URL : <https://u.to/AtewGg>; Киричук Катерина. Ефективний відеоурок : 5 кроків для вчителя. URL : <https://u.to/MdewGg>.

	<p>годинну лекцію нарізати на 6-хвилинні частини, вона може вийти неструктурованою, без логічних переходів та завершеної думки, а також містити інформацію, яка є в іншому відео.</p> <p>Починайте відео з дуже яскравих кадрів, щоб одразу захопити увагу глядача.</p>
<i>Формат відео</i>	Лекція та тьюторіал (це “інструкція”, яка показує, як покроково виконати певне завдання (наприклад, розв’язати задачу з математики чи написати есе з літератури)).
<i>Стиль відео (спосіб подачі та оформлення інформації)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Слайди за типом презентацій Power Point; – лектор, який виступає перед класом; – пояснення через поетапні малюнки та схеми на екрані (за прикладом Академії Хана) тощо
<i>Технічні аспекти</i>	<p>Для пояснення лектору краще послідовно робити дії, які він пропонує виконати учню, а не виводити готову картинку на екран.</p> <p>Якщо в тьюторіалі є схеми, вони повинні бути чіткими та зрозумілими.</p> <p>Не перевантажувати кадр зайвими деталями, оскільки це розпорошує увагу учня.</p> <p>Тьюторіал зазвичай передбачає певні кроки. Під відео доцільно вставити посилання на різні частини пояснення (тобто, вказати час у відео, де розкрито потрібне питання), аби учні могли повертатися до незрозумілих частин чи повторювати інформацію.</p> <p><i>Темп мовлення.</i> Краще не пришвидшувати й не сповільнювати звичний для вчителя темп. Загалом швидкий та активний темп сприяє концентрації уваги та збереженню зацікавленості аж до завершення думки у відео. У відеоформаті, оскільки учні можуть знову і знову повертатися до різних частин, темп мовлення може бути швидшим, ніж під час “живої” лекції (до 250 слів на хвилину).</p> <p><i>Завершити відео</i> варто коротким підсумком та повторенням ключових моментів теорії, аби учні краще їх запам’ятали й за потреби повернулися в частину, яка залишилася менш зрозумілою чи гірше відклалася в пам’яті.</p> <p>Для відео надзвичайно важлива <i>якість звуку</i>. Він повинен бути чітким, без сторонніх шумів. Для запису звуку краще мати окремий диктофон, оскільки не всі камери добре вловлюють аудіо. Інший варіант – спеціальна петля (мікрофон), яка кріпиться на одяг та під’єднується до камери. Її перевага в тому, що, монтуючи відео, не потрібно підлаштовувати звук під зображення, оскільки вони записуються цілісно.</p> <p>Можна використовувати <i>скрінкаст</i> (укр. – <i>відеозняток</i>). Створювати скрінкасти та монтувати відео можна за допомогою сайтів Screencast-O-Matic та oCam Screen Recorder. А за допомогою безплатного редактора OpenShot можна відредагувати будь-яке відео, обрізати та накласти необхідні спецефекти.</p>
<i>Розміщення відео</i>	<p>Після фільмування та запису треба змонтувати відео. Якщо спеціалізовані програми для монтажу заскладні та недоступні для вас, можна скористатися онлайн-сервісами для нарізки відео, накладання аудіо та інших дій.</p> <p>Наприклад, YouTubeEditor – один із найпопулярніших сервісів, який дозволяє різати відео, накладати музику на нього та миттєво завантажувати ролики на канал у YouTube.</p> <p>Якщо вам потрібна програма, з якою можна працювати без інтернету,</p>

	можна скористатися Windows Movie Maker. Програми немає у стандартному пакеті Microsoft після 2010 р., але вона доступна в мережі. Для розміщення свого матеріалу можна використати безплатні онлайн-платформи YouTube або Vimeo, створивши власний канал та постійно поповнюючи його новими матеріалами.
Приклади	Навчальні відео, які створює студія онлайн-освіти EdEra. URL : https://u.to/8tWwGg TED-Ed URL : https://ed.ted.com/

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АРХЕТИПУ "СОЛОХА"

Завдання 1. За допомогою платформи графічного дизайну Canva³⁰ створіть логотип групи.

Завдання 2. Ознайомтеся з матрицею відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання (авторський підхід)³¹ і на основі цього розробіть мультимодальний навчальний текст-ментальну карту³² з проблеми *розвитку м'яких навичок учнів*.

Завдання 3. Розробіть інтерактивну презентацію на онлайн-платформі Nearpod³³ з проблеми *розвитку м'яких навичок учнів* (не менше 7 слайдів з елементами відео, посилання на відкриті ресурси тощо). Для ознайомлення з можливостями онлайн-платформи Nearpod перегляньте авторську інтерактивну презентацію “Навчальний текст: новий формат у цифровому освітньому просторі”³⁴.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АРХЕТИПУ "СКОВОРОДА"

³⁰ **Безплатний онлайн-конструктор логотипів.** URL : https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/logotypy/badges/

³¹ **Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П.** Віртуальний освітній простір, що узгоджує когніції суб'єктів учіння з технічною архітектурою. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38066>

³² **Ментальні мапи | ОНЛАЙН-КУРС «БЕРИ Й РОБИ».** URL : <https://www.youtube.com/watch?v=YkVrPgwy8AA>

³³ **Навчальні відео для ознайомлення з роботою на онлайн-платформі Nearpod.** URL : <https://www.youtube.com/watch?v=LFRD4Z5XZMs;> URL : <https://www.youtube.com/watch?v=RswkHMwDJ78>

³⁴ **“Навчальний текст: новий формат у цифровому освітньому просторі”.** URL : <https://app.nearpod.com/?pin=A7AD81A13974E45A8C671671D729EFB0-1>

Завдання 1. За допомогою платформи графічного дизайну Canva³⁵ створіть логотип групи.

Завдання 2. Ознайомтеся з матрицею відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання (авторський підхід)³⁶ і на основі цього розробіть мультимодальний навчальний текст= інфографіку³⁷ або плакат³⁸ з проблеми *цілі освіти у VADI світі*.

Завдання 3. За допомогою веб-програми Sway³⁹ розробіть інформаційний бюлетень з проблеми *“Тенденції в освіті, які змінюють зміст і технологію навчання в школі”*.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АРХЕТИПУ "КОЗАК МАМАЙ"

Завдання 1. За допомогою платформи графічного дизайну Canva⁴⁰ створіть логотип з проблеми *“Творча майстерня андрагога”*.

Завдання 2. Ознайомтеся з матрицею відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання (авторський підхід)⁴¹ і на основі цього розробіть мультимодальний навчальний текст= комікс⁴² до курсів *“Творча майстерня андрагога”*.

---

³⁵ **Безплатний онлайн-конструктор логотипів.** URL : https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/logotypy/badges/

³⁶ **Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П.** Віртуальний освітній простір, що узгоджує когніції суб'єктів учіння з технічною архітектурою. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38066>

³⁷ **Створюйте власні дивовижні комікси онлайн з Canva.** URL : https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/komiksy/

³⁸ **Просте створення персоналізованих плакатів у конструкторі Canva.** URL : https://www.youtube.com/watch?v=ysBFoQnFY_0

³⁹ **Початок роботи з веб-програмою Sway.** URL : <https://u.to/DU5fHA>

⁴⁰ **Безплатний онлайн-конструктор логотипів.** URL : https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/logotypy/badges/

⁴¹ **Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П.** Віртуальний освітній простір, що узгоджує когніції суб'єктів учіння з технічною архітектурою. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38066>

⁴² **Як створити інфографіку за 5 кроків.** URL : https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/komiksy/

Завдання 3. За допомогою платформа графічного дизайну Canva створіть буктрейлер⁴³ до курсів “Творча майстерня андрагога”.

РОЗДУМ (РЕФЛЕКСІЯ) «З видимого пізнавай невидиме»

<i>Стало зрозумілим</i>	<i>Потребує самостійного опрацювання (уточнення)</i>	<i>Візьму для практичної роботи</i>

Електронна версія завдання - URL:

https://jamboard.google.com/d/1m6KTdPnxoa1l5qw_GofdhkJdJtk5fesRkOYUsjZfN_Y/edit?usp=sharing

---

⁴³ **Про особливості розроблення буктрейлера** запрошуємо переглянути відео: Буктрейлер: як створити зі школярами міні-фільм про книгу. URL : <https://naurok.com.ua/post/buktrejler-yak-stvoriti-zi-shkolyarami-mini-film-pro-knigu>; Легенька Дар'я. Що таке БУКТРЕЙЛЕР і як його створити. URL : https://www.youtube.com/watch?v=vfo8dg_hz4&t=3; Буктрейлер. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Fg4vmse0KYA>; Як зробити буктрейлер в канві. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=eSXavytA5Yw&t=76s>; 10 українських буктрейлерів. URL : <https://inspired.com.ua/creative/books/ukrainian-booktrailers/>

ТЕКА АВТОРКИ - ЧТИВО

1. Навчальні тексти нової природи: творимо, радимо, тренуємо: Методичні рекомендації / М. І. Скрипник, Т. С. Кравчинська, Н. П. Волинець. К. : ЦПО, 2021. 60 с. URL : <https://u.to/LCQLGw>

2. Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П. Електронна дидактика фахової передвищої освіти : Робочий зошит для викладачів закладів фахової передвищої освіти. К. : ЦПО, 2022. 79 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/730314/>.

3. Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П. Проектування сучасного уроку : теорія та практика: Робочий зошит для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти. К. : ЦПО, 2022. 66 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/730318/>.

4. Скрипник М. Інтерактивна історія «Як створювати креолізовані навчальні тексти». Nearpod Lessons: Download ready-to-use content for education. URL: <https://app.nearpod.com/?pin=679C15A41A39B372FED016C31D5D1F6C-1> (date of access: 14.12.2022).

5. Скрипник М. Інтерактивна презентація «Е-дидактика фахової передвищої освіти». Nearpod Lessons: Download ready-to-use content for education. URL: <https://app.nearpod.com/?pin=E661182CBF697FD4FD4E864C5E2BB7F5-1> (дата звернення: 14.12.2022).

6. Скрипник М. Інтерактивна презентація «Моделі професійного розвитку науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти». Nearpod Lessons: Download ready-to-use content for education. URL: <https://app.nearpod.com/?pin=FE9016695C9977FF620CVCAD27F4E5A2-1> (дата звернення: 14.12.2022).

7. Скрипник М. Інтерактивна презентація «Проектування уроку в школі цифрового століття: від теорії до практики». Nearpod Lessons: Download ready-to-use content for education. URL: <https://app.nearpod.com/?pin=074237F63329A10598180D792BACE175-1> (дата звернення: 14.12.2022).

8. Скрипник М. Інтерактивна презентація «Професійний розвиток педагогів школи цифрової ери». Nearpod Lessons: Download ready-to-use content for education. URL: <https://app.nearpod.com/presentation?pin=D771B93CEC601B0A81BDAABEC6E4BF87-1> (дата звернення: 14.12.2022).

9. Скрипник М. Інтерактивний посібник «Безпечний віртуальний освітній простір: як створювати навчальні тексти для покоління цифрової ери?» Microsoft Sway | Create visually striking newsletters, presentations, and documentation in minutes. URL: <https://sway.office.com/2cT8NbqdAgKycDRF?ref=Link> (дата звернення: 14.12.2022).

10. Скрипник М. Курс «Креолізовані навчальні тексти». Classroom Management Tools & Resources - Google for Education. URL: <https://classroom.google.com/u/0/c/MzYyMTE5MTM5MzQ3> (дата звернення: 14.12.2022).

Навчальне видання

СКРИПНИК Марина Іванівна

ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ АНДРАГОГА

Авторська редакція